

UČEBNÉ OSNOVY

Názov predmetu	Výchova umením				
Počet hodín týždenne	0h./ 0h./ 17h./ 17h.				
Ročník	1.	2.	3.	4.	Spolu
Štátny vzdelávací program	0	0	0,5	0,5	1
Školský vzdelávací program	0	0	0	0	0
SPOLU	0	0	0,5	0,5	1
Kód a názov odboru štúdia	7902 5 gymnázium 7902 J gymnázium				
Stupeň vzdelania	nižšie sekundárne vzdelávanie ISCED 2				
Forma štúdia	denná				
Dĺžka štúdia	8 rokov				
Vyučovací jazyk	slovenský jazyk				

CHARAKTERISTIKA UČEBNÉHO PREDMETU VÝCHOVA UMENÍM

Predmet výchova umením, ktorý patrí do vzdelávacej oblasti Umenie a kultúra, nadväzuje na predmety hudobná výchova a výtvarná výchova v predchádzajúcich ročníkoch základnej školy. Má žiakom sprostredkovať živú skúsenosť umenia a svetové a národné kultúrne dedičstvo. Ťažiskovo vychádza z hudobného umenia a z vizuálnych umení – výtvarného, architektúry, dizajnu a filmu. Prierezovo obsahuje prvky literárneho a dramatického umenia.

Zámerom tohto predmetu je optimálne formovať osobnosť – emocionalitu a intelekt žiakov tak, aby si prostredníctvom tvorivých činností a komunikácie s umením vytvárali svoj autentický spôsob bytia. Prostredníctvom činnostného vyučovania, vzájomným prepojením tvorivého a objaviteľského princípu vytvárať predpoklady na poskytovanie zážitkov, radosti, pozitívnych životných podnetov a znalostí tak, aby sa umenie stalo imanentnou súčasťou života žiakov.

Predpokladaný prínos predmetu výchova umením:

- vyvážene rozvíjať intuitívnu, citovú aj racionálnu stránku osobnosti žiakov;
- zdokonaľovať gramotnosť (zručnosti, vedomosti a postoje) získanú v rámci výtvarnej a hudobnej výchovy v predchádzajúcich ročníkoch;
- rozvíjať tvorivosť žiakov;
- rozvíjať komplexný pohľad na umenie, chápať rôznosť poslania (spoločenskú funkciu) jednotlivých druhov umenia, rozumieť ich vyjadrovacím prostriedkom, médiám, žánrom a komunikačným stratégiám;
- rozumieť súčasným tendenciám umenia a poznať vlastnú kultúrnu tradíciu;
- vnímať hudbu a výtvarné umenie z hľadiska ich obrazného, metaforického vyjadrovania sveta, a to nie cez encyklopedické vedomosti, ale hlavne prostredníctvom zážitkov a tvorivých činností;
- naučiť sa orientovať v komunikačnom prostredí kultúry, získavať a vyhodnocovať informácie z rôznych zdrojov kultúrnej prevádzky (koncerty, festivaly, výstavy,

- prehliadky, internet, literatúra, reklama, masmédiá ...);
- experimentovať pri spájaní médií, žánrov a druhov umenia;
 - vytvárať možnosť projektov, prepájajúcich výtvarné a hudobné umenie so slovesným umením, divadlom, filmom, pohybovou výchovou;
 - formovať a usmerňovať hodnotovú a vkusovú orientáciu žiakov,
 - umožňovať alternatívne metódy práce (skupinové vyučovanie, projektové vyučovanie, brainstorming, tvorivé dielne, ateliéry a pod.).

CIELE VYUČOVACIEHO PREDMETU

Kognitívne ciele:

- na základe vedomostí o rôznych druhoch umenia, ktoré žiaci získajú predovšetkým vlastnou činnosťou nadobudnú schopnosť uplatňovať tieto vedomosti pri aktívnom vnímaní a obsahovom prístupňovaní umeleckých diel,
 - spoznajú najvýznamnejších slovenských a svetových tvorcov diel rôznych umeleckých druhov a ich interpretov, diela typické pre kľúčové tendencie súčasného umenia, ako aj diela charakterizujúce štýlové znaky historických epoch;
 - spoznajú najdôležitejšie vlastnosti vyjadrovacích prostriedkov rôznych umení, technické postupy, nástroje a médiá;
 - na základe spoznávania a osvojovania si umeleckej výpovede domácich diel (výtvarných, hudobných, literárno-dramatických) v kontexte s európskou kultúrou získavajú úctu ku tvorcom a dielam svojej krajiny;
 - na základe svojich činností v tomto predmete získavajú schopnosť vyjadrovať svoje emócie, vzťahy a postoje, teda komunikovať umeleckými prostriedkami,
 - nadobudnú schopnosť otvorene prijímať, hodnotiť a oceňovať umelecké diela a umelecké prejavy vlastného národa, ale i iných národov a etník;
 - dokážu analyzovať, porovnávať a syntetizovať poznatky a podnety z prírodných vied, geografie, histórie, etiky, literatúry, cudzích jazykov a vyhodnocovať ich vplyv na umenie,
 - dokážu vytvárať projekty, v ktorých budú syntetizovať vlastné i prevzaté nápady jednotlivých umeleckých oblastí v intenciách polyestetickej výchovy.

Socioafektívne ciele:

- prostredníctvom precítania a pochopenia umeleckých diel žiaci dokážu prekonať svoj egocentrizmus a stotožniť sa do istej miery s autormi týchto diel (empatia) pri zachovaní svojich vlastných názorov a postojov (asertivita);
 - uprednostňovať autentické tvorivé riešenia vo vlastnom vyjadrovaní prostriedkami umenia a pri vnímaní umeleckých diel;
 - dokážu bez predsudkov pristupovať k vnímaniu a rozširovaniu umeleckých hodnôt rôznych kultúr,
 - vedia prežívať výnimočnosť významných umeleckých osobností a hľadajú v ich tvorivých osudoch inšpiráciu pre vlastný život,
 - získavajú schopnosti spolupracovať v tíme, prevziať zodpovednosť za

plánovanie,
propagáciu, realizáciu i prezentáciu vlastnej práce i skupinových projektov,
• chápu umenie v jeho mnohorakých podobách a súvislostiach nielen ako ušľachtilý
spôsob vyplňania voľného času, ale aj ako prostriedok skvalitnenia a skultúrnenia svojho života.

Psychomotorické ciele:

- na základe získaných zručností žiaci dokážu na primeranej úrovni realizovať svoje hudobné, výtvarné, pohybové a literárne predstavy a integrovať ich v individuálnych alebo skupinových projektoch;
 - dokážu zostavovať auditívne, vizuálne i dramatické prvky do celkov tak, aby prostredníctvom nich vedeli vyjadriť svoje myšlienky, predstavy, postoje, a tak komunikovať s okolitým svetom;
 - osvojujú si technické postupy potrebné na spracovanie materiálu (nahrávanie, montáž, strih, úprava akustického signálu, komunikácia a elaborácia prostredníctvom softvérov, vyhľadávanie umeleckých podnetov na internete a pod.

CIEĽOVÉ KOMPETENCIE

Žiak by mal po absolvovaní vyššieho primárneho vzdelania mať vedomosti, ovládať zručnosti a byť schopný zaujímať postoje:

Vedomosti

Vo výchove umením je väčšina vedomostí získavaná a zároveň overovaná prostredníctvom praktických činností žiaka – zážitku z vytvárania a vnímania umeleckého diela; časť vedomostí o výtvarnom umení, hudbe, performatívnych umeniach, filme, dizajne, architektúre, o vizuálnej a akustickej kultúre sa utvára počas motivačnej, expozičnej a diskusnej časti vyučovacej jednotky a je podporená vizuálnymi materiálmi (edukačné DVD, knihy, časopisy, internet).

Absolvent nižšieho sekundárneho stupňa vzdelania sa naučil:

- poznať charakteristické diela a štýl kľúčových epoch európskeho umenia,
- poznať znaky ťažiskových tendencií moderného a súčasného výtvarného a hudobného umenia,
 - orientovať sa v systémoch dizajnu a architektúry,
 - poznať žánre filmu a základné tendencie v jeho vývoji,
 - poznať najdôležitejšie médiá, nástroje a technické (realizačné) postupy v rôznych druhoch umenia,
 - poznať základné vyjadrovacie prostriedky a kompozičné princípy v hudbe a vo výtvarnom umení,
 - orientačne poznať najdôležitejších autorov svetového a slovenského umenia,
 - diskutovať o umeleckých dielach,
 - identifikovať a správne používať pojmy z podnetov ponúkaných z rôznych smerov hudobného a výtvarného umenia.

Zručnosti a spôsobilosti

Formálne zručnosti

Vyjadrovacie zručnosti, ktoré predstavujú základy znalostí vyjadrovacích prostriedkov (jazyka) vizuálnych umení (gramotnosť v oblasti vizuálnej kultúry).

Žiak dokáže:

- zvládnuť základy proporčnej stavby zobrazovaného predmetu (výška a šírka, pomer hlavných častí),
- vybrať časť videnej skutočnosti za účelom zobrazenia – záber (fotografia, film, komiks), rám, pohľad (obraz), charakteristický tvar (plastika),
- hrať sa s jednoduchými animačnými trikmi, kamuflážou a napodobneninou (filmový trik, kulisa, maskovanie, mimikry),
- vytvárať formálne série z jedného motívu a jednoduché variácie motívu,
- vyjadriť sa základnými technickými postupmi kreslenia, maľovania, jednoduchých grafických techník, fotografovania, priestorového vytvárania objektu, plastiky a skulptúry, spevu, inštrumentácie,
- vytvoriť základný rozvrh architektonického tvaru a priestoru, kresbu jednoduchého dizajnérskeho návrhu,
- tvorivo používať vybrané médiá, vyjadrovacie prostriedky, nástroje a techniky komponovať a štylizovať - prostredníctvom toho vedieť vyjadriť vlastné nápady a koncepty,
- vo svojom vyjadrovacom procese spracovať charakteristické podnety z prostredia svojej obce (regiónu), svojho sociálneho prostredia,
- vo svojom vyjadrovacom procese spracovať charakteristické podnety rôznych (vybraných) tendencií umenia 20. st. až po súčasnosť,
- vo svojom vyjadrovacom procese (výtvarnom, hudobnom, literárnom) spracovávať podnety z iných predmetov,

Technické zručnosti

Žiak dokáže:

- zvládnuť základy narábania s rôznymi výtvarnými a hudobnými nástrojmi,
- narábať s farbou, hmotou, tónom, gestom na úrovni gramotnosti,
- zvládnuť konštrukčno-technické úkony s materiálmi,
- zvládnuť základy modelovania predmetných tvarov,
- zvládnuť techniku skladania a spájania priestorových tvarov do asembláží,
- zvládnuť základné grafické operácie na počítači.

Mentálne spôsobilosti

Rozvoj schopností a získavanie zručností v oblasti vnímania skutočnosti a prežívania zážitku, vyjadrovania fantázie, predstáv a nápadov (vlastných koncepcií), rozumového posudzovania, konvergentného a divergentného myslenia.

Žiak dokáže:

- vedieť odôvodniť výber časti alebo prvkov zobrazovanej skutočnosti (čo zobraziť), alebo hľadiska (dôležité – nepodstatné, zaujímavé – nezaujímavé), alebo hudobného motívu,
- chápať niektoré spôsoby notácie (mapa, partitúra, plán) ako rôzne spôsoby vyjadrovania skutočnosti,
- vnímať a analyticky porovnávať charakter okolitej krajiny, svojej obce, svojho bydliska, hudobných tradícií s inými typmi kultúr – uvedomiť si a dokázať reflektovať špecifiká svojho kultúrneho a fyzického prostredia (charakteristické prvky obce, mesta;

pamiatky; hudba, folklór),

- uvedomovať si možnosti výtvarného a hudobného vyjadrenia niektorých podnetov prírodovedy (napr. premeny látok, váhy, zmeny skupenstva, magnetizmu, páky), geometrie (tvarov, povrchov, línií, bodov, obsahov), matematiky (počtu, množín, sčítania, odčítania, násobenia, delenia),
- pokúšať sa o sebacharakterizáciu, o vyjadrenie svojich typických znakov, o vlastnú ikonografiu, erb, značku, logo, zvučku.

Postoje

Hlavnou kompetenciou v oblasti postojov je a priori tvorivý prístup – žiak je vedený k tomu, aby pri každej edukačnej téme volil svoje vlastné, teda autentické riešenie a postupne formuloval svoj estetický (vkusový) i hodnotiaci názor. Formovanie takéhoto prístupu je dôležitým momentom edukácie, ktorý vyvažuje prevažne propozičné a konvergentné myslenie formované väčšou časťou kurikula.

U žiaka sa sformovali tieto postoje:

- otvorenosť voči experimentovaniu s vyjadrovacími prostriedkami, technikou, postupom, motívom a témou,
- otvorenosť voči hľadaniu analógií,
- náklonnosť k uvedenému hľadaniu vlastných riešení, odklon od vyjadrovacích schém – inovovanie stereotypov na základe podnetov fantázie a vlastného názoru (myslenia),
- tolerancia voči rôznym typom vyjadrovania, vkusu iných ľudí,
- aktívny prístup ku svojmu prostrediu, citlivá reflexia jeho hodnôt – jeho poznávanie a pretváranie,
- vyjadriť a vyhodnotiť štýl ľudí, ktorých obdivuje (považuje za svoj vzor) a porovnať ho so svojím štýlom,
- hľadať vlastné cesty sebvýjadrenia, budovania vlastného vkusu a tváre (imidžu).
- spolupracovať pri realizácii vlastných konceptov a zosúladiť ich s ponímaním iných žiakov

Prierezovosť tém a navrhovaných prístupov k hudbe sa nevyčerpá len prienikmi a "križovatkami" s inými umeleckými oblasťami (výtvarnou, dramatickou, filmovou, mediálnou...). Je potrebné zahrnúť do umeleckej edukácie aj podnety a poznatky najmä z prírodných vied (fyzika, chémia...), histórie a humánnej i prírodnej geografie. Umenie má schopnosť tieto poznatky prehĺbiť a v bohatej štruktúre vzájomne previazať. Vidíme v tom jadro navrhovanej reformy: informačnému preťaženiu, formálnosti, nefunkčnosti základného vzdelania sa dá čeliť len zdôrazňovaním a jasným sprístupňovaním súvislostí vyššieho, koncepčného typu, ktoré sa rodia z pochopenia podstaty života, prírody, človeka...

Integráciou časových a historických rovín prispievať k budovaniu úcty k tradíciám, koreňom, k životnej zrelosti staroby, k budovaniu medzigeneračnej a medzikultúrnej tolerance a úcty...

Dôraz sa kladie na vlastnú aktivitu žiakov. Zverejnením a dokumentáciou projektu získava škola materiál pre ďalšie rozvíjanie tohto predmetu - príklad, východisko, zdroj pre ďalšiu prácu. Daná forma umeleckého projektu vychádza v ústrety prirodzenej súťaživosti žiakov tohto veku. Je preto možné spájať projektový charakter umeleckej výchovy v treťom a štvrtom ročníku osemročného štúdia s rôznymi súťažami (napr. typu "Supertrieda školského roka"), prehliadkami, verejnou i webovou prezentáciou školy, s podujatiami v kultúrnych strediskách, divadlách, kluboch, výchovnými koncertmi pre mladšie ročníky spolužiakov atď. - kde môže dôjsť k ďalšiemu prehĺbeniu motivácie

zainteresovaných učiteľov i žiakov...

PC zložka umeleckej edukácie, programy, Internet ap. budú v takto ponímanej koncepcii hrať dôležitú úlohu zdroja informácií i analyticko-syntetického média pri narábaní s umeleckými artefaktmi, v niektorých prípadoch i priamo umeleckého zážitku... Existujúce programy uľahčia učiteľom i žiakom nielen vstup, ale aj vzhľad do špecifického materiálu, vnesú transparentnosť do jeho triedenia, hodnotenia i používania. Elektronické a informatické médium vo všeobecnosti môže a musí slúžiť zamýšľanej integrácii; nesmie sa stať samoučelnou a prázdnu experimentáciou s bezduchými segmentmi alebo povrchnou, lacnou cestou k novým informáciám a poznatkom. Aj tu treba vyžadovať tvorivosť, vlastný názor, autentický produkt činnosti. Najmä v umení platí, že PC je len pomôckou, nástrojom, ktorá iba predlžuje ruku a myseľ človeka (pozri aj príslušný tematický okruh).

V prípade využívania IKT je možné delenie triedy na skupiny.

- Najvhodnejšou formou výučby pri dotácii Štátneho vzdelávacieho programu sa javia hodinové celky pri striedaní výtvarnej a hudobnej zložky.

- Škola môže pridaním voliteľných hodín v Školskom vzdelávacom programe:

a) akcentovať niektorý z aspektov umeleckej edukácie podľa vlastných podmienok a zámerov,

b) rozšíriť a prehĺbiť záber do jednotlivých námetových okruhov.

- Riaditeľ môže predmet úväzkovo rozdeliť medzi viacerých pedagógov a deliť či kumulovať hodinovú dotáciu podľa potreby.

- Obsah tematických okruhov aj edukačných tém môže učiteľ zaradiť do vyučovania podľa vlastného uváženia.

- Odporúčaný materiál je možné využívať a dopĺňať primerane k zvolenému prístupu.

- Je možný aj obsahový prienik z 8. do 9. ročníka a naopak.

- Výučba hudobnej zložky predmetu v Štátnom vzdelávacom programe by sa mala dotknúť všetkých tematických okruhov.

- Edukačné témy sú navrhnuté tak, že niektoré z nich je možné využiť vo všetkých tematických okruhoch. Vzhľadom na to aj prvky edukačného výstupu môžu súhrnne reprezentovať viacero tematických okruhov.

TÉMY A OBSAH PREDMETU VÝTVARNÁ VÝCHOVA

3. ročník

Zvuk a obraz – jazyk umenia:

1. Obraz v hudbe, hudba v obraze
2. Vyjadrovacie prostriedky a ich štylizácia v hudbe a výtvarnom umení/ citové pôsobenie výrazu – správne vidíme len srdcom
3. Multimédiá – pohyb a dej prostredníctvom obrazu a zvuku, technika – tretia ruka človeka

Tradícia a identita:

4. Umenie a náboženstvo/ umenie baroka. Človek a viera.
5. Prostredie a situácia/ väzby hudby a výtvarného umenia na konkrétne prostredie

Prienik umení:

6. Divadlo a tanec/ spojenie s hudbou a dizajnom. Človek medzi ľuďmi.

7. Portrét spolužiaka.

4. ročník

Podnety umenia:

1. Podnety výtvarného umenia.
2. Podnety hudby. Špirála života – vzťahy medzi generáciami.

Prienik umenia a vedy:

3. Výtvarné reakcie na témy vedy.
4. Hudba a príroda, človek voči prírode – príroda ako partner človeka.

Populárna kultúra:

5. Umenie a gýč.
6. Vzory a vlastná tvár.

Komplexné projekty:

7. Spoločný interdisciplinárny projekt skupiny žiakov.

PRIEREZOVÉ TÉMY

Multikultúrna výchova

Charakteristika prierezovej témy multikultúrna výchova v oblasti Umenie a kultúra: Hlavným cieľom tejto vzdelávacej oblasti v nižšom sekundárnom vzdelávaní je rozvoj schopností vyjadrovať obsahy svojej mysle s pomocou nástrojov kultúry, umenia a nových technológií. Spôsoby a schopnosti vyjadrovania smerujú k hlbšiemu chápaniu špecifik vlastnej či európskej kultúry. Rozširujú a prehlbujú kultúrnu gramotnosť žiaka, podporujú a upevňujú jeho kultúrnu identitu. Cez rozvoj a postupne stále viac reflektované vlastné vkusové postoje pomáha táto vzdelávacia oblasť žiakom precíznejšie vnímať iné kultúry. V období pubertálnej vzbury, keď žiaci hľadajú nové prístupy k svetu okolo seba a k sebe samým, pomáhajú im predmety Umenia a kultúry jasnejšie vyjadrovať svoje emócie a názory, ventilovať negatívne emócie, ako aj nachádzať viac nástrojov pre sebavyjadrenie, a tým aj citlivejšie reflektovať svoje emócie, názory a postoje. Pri reflektovaní vlastných vkusových noriem a postojov si žiaci uvedomujú pestrosť týchto postojov. Umenie a kultúra rozvíjajú schopnosť sebavyjadrenia a schopnosť pochopiť sebavyjadrenie druhých ľudí: Tým poskytujú veľmi efektívne prostriedky pre rozvoj medzikultúrneho porozumenia aj vtedy, keď témou vyučovania nie je práve rôznorodosť kultúr.

Hlavné ciele multikultúrnej výchovy v oblasti Umenie a kultúra:

Rozvíjať schopnosť sebavyjadrenia s pomocou rôznych vyjadrovacích prostriedkov. Formovanie schopnosti reflektovať kultúrne procesy. Podnecovať odstup od súčasnej kultúry. Poskytovať dostatok podnetov pre estetický vkus. Motivovať k roznávaniam mediálnych manipulácií.

Prepájať estetické zážitky s poznatkovou a informačnou bázou. Formovať cieľavedomú reflexiu kultúrnej identity.

Mediálna výchova

Charakteristika prierezovej témy:

Mediálna výchova sa radí medzi interdisciplinárne odbory na hranici medzi humanitnými vedami, pedagogikou, psychológiou a masmediálnymi štúdiami. Prierezová téma mediálna výchova je integrálnu súčasť obsahu vzdelávacej oblasti jazyk a komunikácia. Mediálnu výchovu možno definovať ako praktické vyučovanie zacielené na budovanie mediálnej

kompetencie, chápanej ako kritický a rozlišujúci postoj voči médiám s cieľom vychovať emancipovaných občanov, schopných vytvoriť si svoj vlastný názor na základe prijatých informácií.

Hlavné ciele:

Hlavným cieľom mediálnej výchovy je získanie a rozvoj mediálnej gramotnosti a osvojenie mediálnych kompetencií - t. z. schopnosti prijímať, analyzovať, hodnotiť a komunikovať širokú škálu mediálnych obsahov (Zettl, 1999). Na základe získaných vedomostí o médiách (ich funkciách a fungovaní) potrebných pre získanie kritického odstupe od nich, dokázať

prehodnotiť svoj vzťah k nim, reflektovať svoje návyky využívania médií, maximálne využívať pozitívny prínos ich produktov k rozvoju svojej osobnosti ako aj eliminovať ich negatívne vplyvy na svoju osobnosť.

Cieľom prierezovej tematiky je rozvinúť:

- schopnosť uplatňovať stratégie kompetentného zaobchádzania s rôznymi druhmi médií a ich produktmi,
- spôsobilosť zmysluplne, kriticky a selektívne využívať médiá a ich produkty (čo znamená viesť žiakov k tomu, aby lepšie poznali a chápali pravidlá fungovania „mediálneho sveta“, zmysluplne sa v ňom orientovali a selektovane využívali médiá a ich produkty podľa toho, ako kvalitne plnia svoje funkcie, najmä výchovno-vzdelávaciu a mravnú),
- schopnosť vytvoriť si ako občan vlastný názor na médiá na základe prijímaných informácií,
- schopnosť kriticky posudzovať mediálne šírené posolstvá, objavovať v nich to hodnotné, pozitívne formujúce ich osobnostný a profesijný rast, ale tiež ich schopnosť uvedomovať si negatívne mediálne vplyvy na svoju osobnosť a snažiť sa ich zodpovedným prístupom eliminovať.

Osobnostný a sociálny rozvoj

Charakteristika prierezovej témy:

Prierezová téma osobný a sociálny rozvoj sa prelína celým vzdelávaním. Jej cieľom je prispieť ku komplexnému osobnostnému rastu žiaka a rozvoju jeho životných zručností. Uplatňovaním tejto prierezovej témy sa vytvára prostredie pre podporu individuality a zdravého sebavedomia žiaka na jednej strane a rozvoj zmyslu pre spoločnosť založenej na rovnosti a tolerancii na druhej strane.

Hlavné ciele:

porozumeniu sebe a iným

- získavaniu pozitívneho postoja k sebe a druhým,
- zvládaniu vlastného správania,
- formovaniu dobrých medziľudských vzťahov v triede i mimo nej,
- rozvíjaniu základných zručností komunikácie a vzájomnej spolupráce,
- získaniu základných sociálnych zručností pre riešenie rôznych situácií,

- akceptácii rôznych typov ľudí, názorov, prístupov k riešeniu problémov,
- uplatňovaniu základných princípov zdravého životného štýlu a nerizikového správania v každodennom živote.

Environmentálna výchova

Charakteristika prierezovej témy:

Environmentálna výchova vedie žiakov ku komplexnému pochopeniu vzájomných vzťahov medzi organizmami a vzťahom človeka k životnému prostrediu. Ide o rozvíjanie a najmä pochopenie nevyhnutného prechodu k udržateľnému rozvoju spoločnosti, ktorý umožňuje sledovať a uvedomovať si dynamicky sa vyvíjajúce vzťahy medzi človekom a prostredím, kde sú vzájomne prepojené aspekty ekologické, ekonomické a sociálne.

Hlavné ciele:

Cieľom tejto prierezovej témy je prispieť k rozvoju osobnosti žiaka tak, že v oblasti vedomostí, zručností a schopností nadobudne schopnosť chápať, analyzovať a hodnotiť vzťahy medzi človekom a jeho životným prostredím na základe poznania zákonov, ktorými sa riadi život na Zemi, poznať a chápať súvislosti medzi vývojom ľudskej populácie a vzťahom k prostrediu v rôznych oblastiach sveta, pochopiť súvislosti medzi lokálnymi a globálnymi problémami a vlastnú zodpovednosť vo vzťahu k prostrediu:

- rozvíjať si spôsobilosti, ktoré sú nevyhnutné pre každodenné konanie a postoje človeka k životnému prostrediu;
- rozvíjať spoluprácu v pri ochrane a tvorbe životného prostredia na miestnej, regionálnej a medzinárodnej úrovni;
- pochopiť sociálne a kultúrne vplyvy, ktoré determinujú ľudské hodnoty a správanie, vedomie individuálnej zodpovednosti za vzťah človeka k prostrediu ako spotrebiteľa a výrobcu;
- vedieť hodnotiť objektivitu a závažnosť informácií o stave životného prostredia a komunikovať o nich, racionálne ich obhajovať a zdôvodňovať svoje názory a stanoviská;
- využívať informačné a komunikačné technológie a prostriedky pri získavaní a spracúvaní informácií, ako aj prezentácii vlastnej práce.

Dopravná výchova – výchova k bezpečnosti cestnej premávky

Charakteristika prierezovej témy:

Obsahom prierezovej témy Dopravná výchova sú základné vedomosti, zručnosti a návyky zamerané na bezpečné správanie sa v rôznych dopravných situáciách získavajú deti najmä prostredníctvom školy. Úlohou dopravnej výchovy v školách je postupne pripraviť deti na samostatný pohyb v cestnej premávke – ako chodcov alebo cyklistov – pričom je potrebné mať na zreteli aj aspekt výchovy budúcich vodičov motorových vozidiel. Realizácia učebnej činnosti sa uskutočňuje v objekte školy, na detských dopravných ihriskách (ďalej len DDI) alebo v bezpečných priestoroch v okolí školy.

Hlavné ciele:

Ciele dopravnej výchovy na ZŠ sú zamerané na všetky tri oblasti osobnosti žiaka, na oblasť kognitívnu, afektívnu a psychomotorickú, ktoré je potrebné proporcionálne rozvíjať. Ciele sú zostavené v zmysle týchto kritérií:

- pochopiť funkcie dopravy ako riadeného systému vymedzeného všeobecne záväznými právnymi predpismi,
- formovať mravné vedomie a správanie sa v zmysle morálnej a právnej zodpovednosti pri chôdzi a jazde v cestnej premávke,

- osvojiť si zásady bezpečného správania sa v cestnej premávke podľa všeobecne záväzných právnych predpisov, ako chodec, cyklista, cestujúci (spolujazdec),
- naučiť deti pozorovať svoje okolie, vyhodnocovať situáciu z hľadiska bezpečnosti a aplikovať návyky bezpečného správania sa v cestnej premávke v praktickom živote,
- zvládnuť techniku chôdze a jazdy na bicykli,
- zvládnuť základné taktické prvky chôdze a jazdy v cestnej premávke,
- pochopiť význam technického stavu a údržby vozidiel pre bezpečnú jazdu v cestnej premávke a prakticky zvládnuť základné úlohy údržby bicykla,
- uvedomiť si význam technických podmienok dopravy a zariadení ovplyvňujúcich bezpečnosť cestnej premávky.

Ochrana života a zdravia

Charakteristika prierezovej témy:

Ochrana života človeka a jeho zdravia integruje postoje, vedomosti a zručnosti žiakov zamerané na ochranu života a zdravia v mimoriadnych situáciách. Podobne pri pobyte a pohybe v prírode, ktoré môžu vzniknúť vplyvom nepredvídaných skutočností ohrozujúcich človeka a jeho okolie. Snahou je pripraviť každého jednotlivca na život v prostredí, v ktorom sa nachádza. U žiakov by sa mal formovať vzťah k problematike ochrany svojho zdravia a života, tiež zdravia a života iných ľudí. K tomu je potrebné poskytnúť žiakom teoretické vedomosti, praktické poznatky, pomôcť im osvojiť si vedomosti a zručnosti v sebaochrane.

Hlavné ciele:

Žiaci by mali teoreticky a prakticky ovládať vybrané úlohy:

- z tematiky riešenia mimoriadnych situácií – civilná ochrana;
- zo zdravotnej prípravy vedieť poskytnúť predlekársku prvú pomoc;
- vedieť zvládnuť základné činnosti pri pohybe a pobyte v prírode;
- vzhľadom na vek a pohlavie optimálne zvyšovať psychickú, fyzickú pripravenosť a odolnosť pre prípad vzniku predpokladaných mimoriadnych situácií.

Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra

Charakteristika prierezovej témy:

Prierezová téma Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra úzko súvisí s prierezovou témou Multikultúrna výchova, ale vo svojom obsahu sa ešte hlbšie zaoberá živým a hodnotným hmotným a nehmotným kultúrnym dedičstvom Slovenskej republiky.

Hlavné ciele:

Edukačná činnosť je zameraná na to aby žiaci v rámci regionálnej výchovy vzhľadom na oblasť Jazyk a komunikácia poznali históriu a kultúru vlastnej obce, mesta: môj rodný kraj – kraj, kde žijem; škola a jej okolie; moja trieda; obec, v ktorej žijem; čo sa mi v našom kraji najviac páči; čím sa pýši naša obec (príbehy o rodákoch, pamätané miesta, sochy a i.), história, (osídlenie), povesti, piesne, šport a kultúra, osobnosti, ale aj súčasnosť vo všetkých smeroch – cestujeme po Slovensku – oboznámenie sa s časťami Slovenska formou výletu; povesti z veľkých a starých miest Slovenska; zvyky a tradície; ľudia v mojom okolí (aj o úcte k starším obyvateľom); pripomíname si našich predkov – vychádzať z rodinného prostredia t.j. téma – RODINA – rodostrom rodiny, tradičné jedlá; stretnutia s pamätníkmi (starými rodičmi, známymi) na besedy; rozhovory so žiakmi o minulosti ich regiónu a pod.

Tvorba projektu a prezentačné zručnosti

Charakteristika prierezovej témy:

Výsledkom vzdelávania danej prierezovej témy má byť žiak, ktorý vhodným spôsobom dokáže zareagovať v rôznych kontextových situáciách, nadviazať kontakt, zostaviť základné písomnosti osobnej agendy, pozná ich funkciu, formálnu úpravu a vie ju aplikovať, využiť nástroje IKT, identifikovať a popísať problém, podstatu javu, získať rôzne typy informácií, zhromažďovať, triediť a selektovať ich, kultivovane prezentovať svoje produkty, názory, vytvoriť plán prezentácie, napláňovať a realizovať základný výskum, určiť svoje silné stránky a vie ich využiť pri vhodnom výbere témy, vie aplikovať vhodnú formálnu štruktúru na prezentáciu výsledkov svojho výskumu.

Hlavné ciele:

Hlavným cieľom je, aby žiaci prostredníctvom vlastnej organizácie práce naučili sa riadiť seba, tím, vypracovať si harmonogram svojich prác, získavať potrebné informácie, spracovať ich, vedeli si hľadať aj problémy, ktoré treba riešiť, správne ich pomenovať, utvoriť hypotézu overiť ju a pod.

Kompetencie:

Prierezová téma rozvíja u žiakov kompetencie tak, aby vedeli – komunikovať, argumentovať, používať informácie a pracovať s nimi, riešiť problémy, spolupracovať v skupine, prezentovať sám seba, ale aj prácu v skupine. Ciele aj obsah prierezovej témy je súčasťou viacerých predmetov.

STRATÉGIE VYUČOVANIA

Vo vyučovaní výchovy umením využívame nasledné metódy a formy práce:

Stratégia vyučovania		
Metódy	Postupy	Formy práce
<u>motivačné</u>: motivačný rozhovor <u>expozičné</u>: monologické (výklad) a dialogické (rozhovor, diskusia), práca s textom a obrazom, samostatné štúdium, metóda problémového učenia, metóda riešenia úloh, brainstorming, metóda zážitkového učenia, vlastná tvorba žiakov <u>fixačné</u>: metódy názorné (používanie ilustrácií, náčrtov, demonštrácia, modelovanie, hudobných ukážok, ukážok videa), vlastná tvorba - praktické metódy (maľovanie, kreslenie, tupovanie, modelovanie, strihanie, trhanie, lepenie, spievanie, hranie, predvádzanie a iné...), interaktívne cvičenia, žiakov, reproduktívne metódy, metódy rozvíjania tvorivosti, produktívne metódy, výskumné metódy.	analógia, komparácia, interpretácia, indukcia, dedukcia, analýza, diskusia	hromadné vyučovanie, individuálna práca žiakov, frontálna práca žiakov, skupinová práca žiakov, práca vo dvojiciach, kooperatívna práca žiakov, návšteva galérie, hudobného a divadelného predstavenia, práca s internetom, umeleckým a odborným textom, hudbou a obrazom, pracovným listom, vieoukážkou, rolové hry, inscenačné techniky, učenie sa na stanovištiach

V širšom zmysle slova ako didaktické formy vyučovania výchovy umením môžeme použiť vyučovaciu hodinu v triede, vychádzku, exkurziu, vyučovaciu hodinu v

počítačovej učebni. V užšom slova zmysle používame skupinové formy práce, ale aj samostatnú prácu, pri ktorej sa žiaci spoliehajú len na svoje zručnosti a schopnosti, tvorivosť. V niektorých prípadoch (vytváranie projektov, zhotovovanie jedného produktu, spev) je na mieste využitie frontálnej formy práce, pri ktorej sa pracuje s celou triedou.

UČEBNÉ ZDROJE

Na podporu a aktiváciu vyučovania a učenia žiakov sa využijú nasledovné učebné zdroje:

Odborná literatúra	Didaktická technika	Materiálne výučbové prostriedky	Ďalšie zdroje
Jana Schubertová a kol.: Výchova umením pre 8. ročník základných škôl - metodické materiály pre učiteľov. 1.vyd. Bratislava: Vydavateľstvo: Georg, 2011. ISBN: 9788089401253	CD prehrávač, videoprehrávač, meotar, počítač, tablet, dataprojektor, interaktívna tabuľa	pracovné listy, obrazový materiál, aplikácie, ukážky umeleckých diel, zvukové a obrazové nahrávky, videoukážky	moma.org napadynavody.sk diyallthings.blogspot.sk sng.sk gmb.sk vsg.sk galleryart.sk obrazonline.sk ssgbb.sk
Jana Schubertová a kol.: Výchova umením pre 9. ročník ZŠ- pracovné materiály pre žiakov. 1.vyd. Bratislava: Vydavateľstvo: Georg, 2012 ISBN: 9788089401802	CD prehrávač, videoprehrávač, meotar, tablet počítač, dataprojektor, interaktívna tabuľa	pracovné listy, obrazový materiál, aplikácie, ukážky umeleckých diel, zvukové a obrazové nahrávky, videoukážky	sk.wiktionary.org infovek.sk sk.wikipedia.org osobnosti.sk museodelprado.es louvre.fr soga.sk galéria encyklopédie edukačné DVD, CD

HODNOTENIE A KLASIFIKÁCIA PREDMETU VÝCHOVA UMENÍM

V rámci predmetu VUM uplatňuje učiteľ tieto hlavné kritériá:

- a) priebeh vytvárania postojov, získavania vedomostí, zručností a spôsobilostí,
- b) schopnosť realizácie výsledného artefaktu.

Pri hodnotení priebehu vytvárania postojov sa u žiaka primerane veku hodnotí:

- a) prístup k činnostiam z hľadiska tvorivosti,
- b) otvorenosť voči experimentovaniu, skúšanie iných, svojských riešení,
- c) cieľavedomosť v riešení,
- d) záujem o činnosti v rámci edukačných úloh a prípravy pomôcok,
- e) schopnosť spolupracovať, zaujímať stanoviská k výsledkom svojej práce a práce spolužiakov.

Pri hodnotení priebehu získavania zručností a spôsobilostí sa u žiaka hodnotí:

- a) technické a formálne zručnosti,

- b) mentálne spôsobilosti na úrovni rozvoja vnímania a prežívania, predstavivosti a fantázie, myslenia.

Pri hodnotení priebehu získavania vedomostí sa u žiaka primerane veku hodnotí:

- a) znalosť oblasti vizuálnej kultúry a výtvarného umenia súvisiace s preberanými edukačnými úlohami,
b) pochopenie výtvarného diela a schopnosť interpretovať ho,
c) znalosť materiálov, techník, médií a procesov ich používania.

Klasifikácia predmetu VUM:

Stupeň 1 – výborný – žiak je iniciatívny, tvorivý vo výtvarnom vyjadrovaní, uplatňuje vlastné nápady, je otvorený voči novým podnetom a experimentovaniu. Veku primerane dokáže vyjadriť svoje postoje v oblasti vizuálnej kultúry, ovláda zručnosti podľa požiadaviek ročníkových kompetencií na vynikajúcej úrovni, preukazuje veku primerané mentálne spôsobilosti na úrovni vnímania, prežívania, fantázie a predstavivosti, vytvárania vlastných koncepcií. Žiak dokáže veku primerane pomenúvať a interpretovať svoje zážitky, činnosti a ich výsledky, preukazuje vedomosti z oblasti vizuálnej kultúry primerané edukačným technikám. Žiak dokáže rešpektovať vlastný tvorivý výsledok a je tolerantný voči tvorivým prejavom, názorom a vkusu iných, žiak zrealizoval artefakt primerane svojmu veku a schopnostiam.

Stupeň 2 – chválitebný – žiak sa klasifikuje, ak spĺňa kritériá prvého stupňa hodnotenia, ale je menej samostatný, iniciatívny a tvorivý.

Stupeň 3 – dobrý – žiak realizuje edukačné úlohy priemerne, chýba mu iniciatívnosť, tvorivosť, tolerancia, nerozširuje svoju flexibilitu, neosvojuje si nové vyjadrovacie prostriedky, podlieha predsudkom a stereotypom.

Stupeň 4 – dostatočný – žiak realizuje edukačné úlohy na nízkej úrovni, bez vlastného vkladu, s ťažkosťami aplikuje získané zručnosti a poznatky v nových oblastiach.

Stupeň 5 – nedostatočný – neodporúča sa používať – žiak nespĺňa kritériá hodnotenia, nemá záujem o výtvarné aktivity.